

so mladost te blagorejne posebnemu varstvu sv. Alojzja priporočili, ki je bil od nekdanj pobožnim mladenčam nar lepši izgled.

Vsak domorodec, ki svojo domovino resnično ljubi, mora hvaležniga serca spoznati neizrečeno dobroto, ki so jo milostljivi knez s to napravo krajnski deželi skazali in ktera zasluži, de jo vsak ljudomil rojak po svoji moči podpira. Kér pa Alojzjeviše ima posebni namen, blage mladenče za duhovski stan zrediti, in kér bo ta mladenšnica vedno ime in čast duhovne naprave obdržala, vsak sam previdi, de jo bojo zlasti duhovni gospodje s posebnim veseljem podpirali.

Milostljivi knez se pa morajo po vsi pravici začetnik in vstanovnik blagorejne imenovati, zakaj Oni niso le perviga nagiba k ti napravi dali, temuč so tudi iz svojiga lastniga denarja od perve do zadnje reči vse napravili, kar je za imenovano sobivališo potrebniga. Oni so kupili za 22 tavžent goldinarjev veliko hišo z lepim vertam na Poljanah; so tikama nje še eno iz noviga sozidali; so dali napraviti vse, kar je za notranje obravnanje pohištva potrebniga, in so vložili zraven tega še 20 tavžent goldinarjev, de iz obresti (čimza) teh denarjev bo vsako leto 10 mladenčev stanovanje in živež v tem staniši dobivalo. Z eno besedo: predenj bo leto preteklo, ne bo veliko manjkalo od sto tavžent goldinarjev, ktere so sami škof položili na oltar domovine.

Krajnci! to je lep denar, ki se ne daje za nepotrebne reči, in tedej očitno spričuje, de nam je bilo take naprave silno potreba. Res je, de celo staniše in vse hišno orodje je lepo in lično napravljeno in de bi se bila dala marsikaka reč z manjšimi potroški omisliti: tode milostljivi knez so hotli staniše napraviti, ki naj že po svoji vunanji lepoti in po prijetnim notranjim redu mladost znažnosti in vsih družih čednost vadi. Lično in prijetno staniše je za omikovanje človeka tudi potrebna reč. Če pregledamo navadne staniša, v kterih večidel učenci manj premožnih staršev v Ljubljani prebivajo, nas grôza obide! V tesnih kočah je po 5 in še po več učencov natlačenih — zraven njih pa še prebiva stara sirova baba — ki se njih gospodinja imenuje — in dostikrat zraven nje ravno tako sirova dekla. Po dva in dva ležita v eni postelji — — kar bi nikdar ne smelo biti. V tacih okolišinah in pri tacih babah preživí učenec 8 ali 11 let; — preživí jih je, morebiti tudi zdrav ostal na duši in telesi: ali sirov in neomikan je k babi prišel in ravno tak — čeravno z veliko vednostjo v glavi — stopi v veči šole naj bo v Ljubljani, v Gradci ali na Dunaji. Če ga tû sreča ne zadene, de pride za učenika k omikanim ljudém: sirov in neobtesan bo ostal vse svoje žive dni, čeravno si je dohtarski klobuk pridobil. Dan današnji pa svet potrebuje omikanih ljudi, naj si bojo duhovni ali dohtarji, uradniki ali kupci, umetniki ali kmetovavci.

Resnične besede so govorili rajnki Dr. Klančnik v predgovoru k Galuretovim bukvam, rekoč: „Nekteri ločijo véro od vsakdanjiga življenja, od zadržanja do družih ljudi, od spodobne obravnave, od govorjenja in djanja, in s tem čast vére zmajšajo in človeštvu škodjejo; hočejo verniga kristjana imeti, pa njega zunajno je dostikrat bodéče kakor jež; nekterimu se ne smemo približati, z njim ne govoriti, ako od njegove neperljudnosti (grobosti) nočemo razžaljeni biti; dostikrat se ljudje edin drugimu ogibljejo, ki bi se med seboj ljubiti mógli. Brezštevilnih grehov nespodobniga zadržanja, s kterimi se Bog in ljudje razžalijo, se stori, in kako neperjetno je življenje med neperljudnimi! Neperljudnost se ne najde samo med ljudmi niskiga stanú;

ona je povsod, kjer ni prave vére; ona se z zagrijalam potuhnosti, hlimbe, hinavšine in hudobije perkriva; velikrat ima grozno hude nasledke; veselje s takimi ljudmi kaj opraviti imeti, se zgubi.“

Same šole človeka ne morejo omikati, posebno če ga zraven tega še revšina tare. Torej je bil moder in ljudomil sklep, po kterim so milostljivi škof krajnski deželi Alojzjanum dali, ktero bo skerbelo za pravo keršansko izrejo mladosti, ne samo po tesnim pomeni te besede, ampak v pomeni, kteriga so Dr. Klančnik v imenovanim „predgovori“ razložili.

Vodstvo mladenšnice so milostljivi knez izročili visoko učenimu profesorju in dohtarju svetiga pisma, gospodu Janezu Pogačarju, ki so nam porok, de se bo zrejenje Njim izročeni mladenčev po namenu Visociga vstanovnika izpeljevalo.

Delo našiga milostljiviga kneza in škofa ne potrebuje naše hvale; tode kar se lepiga in dobriga za slovensko domovino zgodí, to naj zapisano stojí tudi v naših Novicah — našim vnukam v spomin! Torej bomo pri prvi priložnosti braveam Novic poslovenjeno natanjčno oznanilo podali, s ktero so milostljivi knez osnovo blagorejne krajnski duhovšini na znanje dali. Dr. B.

Za učitelje kaj.

Pridni učitelj v Frauahajmu na Štajarskim gosp. Franc Domajnko so nam popisali učbo, kako svoje slovenske učence pisati vadijo. Oni ne začnejo s tako imenovanim tekočim pisam (Currentschrift), temuč z latinskim, iz kteriga je slovenski storjen in ki je tudi ložeji. De se pa učenci latinskiga (slovenskiga) pisanja lahko naučijo, so jim zložili kratko pesmico, ktera jim kaže, ktere male čerke se nar ložeje zapišejo in kako ena iz druge pride. To pesmico berejo učenci prvič s table, kamor jim jo zapišejo, potem pa si jo morajo v spomini ohraniti in iz glave povedati. Takole se glasí:

Nar lažej' se zapiše *i*,
Kdor se tega práv uauči
Bo lahko zdelal *j*, *u*, *t*,
In *l* in *b* in *h* in *k*.
In če zapiše lepo *c*
Zna zapisati tudi *e*,
In *o* in *a* in *d* in *g*.

Tudi res je, vam še povém,
Zapisat' lepo *n* in *m*,
In *r* in *p* in tudi *v*;
Le nekaj težej' *f*, *s*, *z*;
In to so male čerke vse,
Razun *č* in *š* in *ž*.

Kar pa velike čerke zadene, jim tudi sivih las ne delajo. Skorej vsaka velika je nekaj mali, kakor brat bratu ali pa sestra sestri, podobna. V osmih dneh znajo male in velike čerke zapisati.

Znajdba vganjke v poprejšnjim listu je:

O s e m.

Današnjemu listu je perdjana 24. doklada.

Žitni kup. (Srednja cena).	V Ljubljani		V Krajnju	
	7. Listopáda.		2. Listopáda.	
	gold.	kr.	gold.	kr.
1 mernik Pšenice domače....	2	36	2	36
1 » » banaške...	2	36	2	55
1 » Turšice.....	1	36	1	33
1 » Soršice.....	—	—	1	50
1 » Rži.....	1	40	1	37
1 » Ječmena.....	—	—	1	18
1 » Prosa.....	1	14	1	18
1 » Ajde.....	1	9	1	9
1 » Ovsa.....	—	52	—	52